

OKURLARIMIZA

ÜNİVERSİTELERİMİZDE- YENİ ÖĞRETİM' DÖNEMİ BAŞLARKEN ÜNİVERSİTELERİN TEMEL İŞLEVLERİ VE YÖK

8 Kasını 1981'de yürürlüğe giren 2547 sayılı yasa tüm yüksek öğretim kuruluşları açısından talihsiz bir düzenleme olmuştur. Çıkarıldığı günden itibaren birçok eleştirilere neden olan yasa, bugüne kadar da sayısız değişikliklere uğramıştır ve görülmüştür ki olumsuz bir bütünün üzerinde küçük iyileştirmeler yapmak yerine sorunu yeniden ve daha sağlıklı bir zeminde ele almak çok daha yararlı olacaktır. Önce, üniversitelerin temel işlevleri nelerdir sorusunu yanıtlamalıyız.

Üniversitelerin temel işlevlerini iki başlık altında toplamak mümkündür: Bilgi üretmek ve teknoloji üretimine katkıda bulunmak. Bilimsel ve teknolojik bilgi birikimini toplumu aktarmak ve toplumsal refaha katkıda bulunmak. Yazıya basitlik sağlamak üzere ilk işlevi kısaca "Üretim" ikincisini de "Eğitim" işlevi olarak adlandıracağız,

Türkiye'de 1970'lere kadar eğitim işlevinin önemi vurgulandı, "Üretim" işlevi ise bir türlü ön plana geçemedi. Üretim işlevi ön plana geçmeyince eğitim işlevinin de büyük ölçüde aktarmacılık ya da ithalatçılık aşamasını atlatamayacağı açıktır. Ancak Türk toplumu bugünkü gelişme düzeyini geride bırakmayı ve çağdaş uygarlıklarla diyalog kurabilir bir aşamaya gelmeyi amaçlıyorsa Türkiye'nin özgün ve evrensel ölçülere göre başarılı bir bilimsel ve teknolojik üretimi gerçekleştirmek zorunda olduğu kavranmalıdır.

Nereden başlamış olurlarsa, olsunlar bugünün gelişmiş ülkelerinin eninde- sonunda- bilimsel ve teknolojik yaratıcılığa ulaştıkları ortadadır, YÖK yasası ise bu önemli olguları hemen hemen yok saymaktadır. Yasanın üretim ve eğitim işlevlerini etkin bir biçimde düzenlemesi gerekirken, üniversitenin kendi kendini yönetmesi ilkesinin fiilen ortadan kaldırıldığı yapay bir düzenleme biçimine yönelinmiştir. Yüksek öğretim, kurumlarımızın en gelişmişlerinden en az gelişmiş olanlarına kadar tümünde, bilim üretme olanaklarında çok ciddi tıkanıklıklar bulunmaktadır. Bu tıkanıklıklar son dokuz yıl içinde daha da vahim boyutlara ulaşmış bulunuyor. Bütçeler, parasal olarak her yıl daha bilyümlü de, hızlı enflasyon reel mali kaynakları daha da hızlı kemirmiştir* Laboratuvar, alet, malzeme, çeşitli eğitim gereçleri özellikle yabancı kaynaklı -kitap, dergi ve dokümanlarda önemli darboğazlara- ulaşmıştır. Türkiye dış dünyaya, açılma çabasında iken yüksek öğretim kurumlarımız kızla kendi kabuklarına çekilmektedirler. Bütün bunların ne anlama geldiği yeterince açıktır. Üzücü olan nokta, tüm yüksek öğretim sorununun kanun koyucu tarafından bir idari düzenleme sorunu olarak- ele alınmış olmasıdır.,

Eğitim işlevinin uygulamada kazandığı önceliğe karşın sağlanan hizmetin yaygınlığı ve niteliği tartışmalıdır.. Burada yaygınlık deyimi ile mekanda yaygınlığı değil, toplumun. • tüm kesimlerinin eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesini kastediyoruz. Bu anlamda yüksek öğretim, paralı hazırlama kursları eleyici giriş sınavları ile "nicedir, varlıklı kesimlerinin-yararlanabildiği bir hizmet olmuş durumdadır, Nitelik açısından da yüksek öğretim- kurumlarına, tam not verilemeyeceği açık 11 r.

O halde; Türkiye'de yüksek öğretimin anılan işlevlerini daha etkin ve daha başarılı bir biçimde sürdürmesi için ne yapılmalıdır? Bunların yanıtını bulmaya çalışalım.

Üretim yanından bakılınca, yapılması gereken şeyler başka üretim alanlarında **yapılması** öngörülenlerden farklı değildir, **Bilimsel ve teknik üretimin en kıt kaynağı olan insangücünün** verimliliğini artırmanın çaresini şu **noktalarda** arayabiliriz. **İş** bölümünün geliştirilmesi,, yeni uzmanlaşma ve farklılaşma sınırlı kaynağı seyreltip etkisizleştirmek yerine belirli ağırlık noktalarında azami etkinlikle kullanmak, bilinen deyişle "Ağırlık Merkezi **İlkesi**" en önemlisi, bireylerin kişisel ve kuramsal etkinliğini **azamileştirecek**, bilimin toplumla pekiştirilmesini sağlayacak özgür bilim ve eğitim, **ortamı**. Özgür bilim ve eğitim ortamı yoksa çağdaş **üniversite** de yoktur.

Çağdaş üniversite kavramı; özerkliğinin korunması ve yaygınlaştırılması,, yüksek öğretim kurumları çerçevesinde **demokrasinin yaygınlaştırılmalından** başka bir anlama gelmez.

Yasa, üniversitelerin yukarıda- özetlemeye çalıştığımız işlevlerini ne doğru ağırlıkları ile tanımlıyor ne de bu işlevleri yerine getirmedeki üretkenliği artıracak öğeleri doğru bir biçimde teşhis edebiliyor,

Yasa, yüksek öğretimin temel işlevini **yalnızca** eğitim olarak görmüyor... Yüksek okulları bir çeşit meslek lisesi uzmanı olarak gören bir yaklaşımın doğal sonuçlarını da bugün toplum çekmektedir: Yasanın tek ilkesi olan eğitim sürecindeki sorunlar da yasada yanlış teşhis edilmiştir. Yetiştirilecek insan gücünün niceliği sorun olarak görülmüş, nitelik eksikliğini giderecek somut önlemler **ele alınmamıştır**. Yasada ülkedeki eğitim düzeyinin düşüklüğü bir örgütlenme ve bilimsel ortam sorunu olarak değil **bir** yetki ve hiyerarşi boşluğu sorunu olarak anlaşılmıştır. Kamu kaynaklarının yüksek öğretim- amacıyla kullanımındaki verimsizlik ve eşgüdüm yoksunluğu yönetsel özerkliğe bağlanmış,, bilimsel ve yönetsel özerkliğin birbirinden **ayrılmayacağı** yok sayılmıştır.

Yönetsel özerkliği ortadan kaldırmayı amaçlayan yasa, bilimsel özerkliği **etkilemeyeceğini varsaymıştır**. Batıdaki kurumları örnek vererek yönetsel özerkliğinin olmayışı, bilimsel özerkliği zedelemeyen sonucunu çıkarmak kıyaslanmanın en kötüsü olsa gerek. **Batılı** yüksek öğretim kurumları: şimdi yaptığımız tartışmaları en az yarım yüzyıl önce çözüme ulaştırdılar., Bu kurumlar demokrasiler içinde geliştirdiler ve köklü gelenekler oluşturdular. **Sözkonusu** ülkelerde siyasal iktidarların üniversitelerin işlerine karıştığı görülemez. Yasanın çıkışından bugüne kadar dokuz yıl geçmiştir ve- görülmüştür ki, yüksek öğretimde tek bir kavram- öne çıkmıştır, o da; **SINAV**'dır. Öğrencinin adı da sınaıcı olmuştun Gerçi **yalnız** yüksek öğretimde değil, tüm eğitim basamaklarında sınav öne geçmiştir... Öğrenci, ilkokul, ortaokul, lise ve yüksekokul düzeyinde giriş ve çıkışta hep sınavla birlikte oluyor. Beyle olduğu için de Türkiye'de son yıllarda en kızılı ve iyi gelişen sektör sınav sanayi olmuştur., **YÖK** sayesinde sınav, uyutma ve uyuşturmada kullanılan ilaç olmuştur.

Sonuç olarak; yüksek öğretim yasası üretim-, eğitim, ve özerklik kavramlarının üzerine nötron bombası **gibi** düşmüştür. Etkisini canlıları yerle bir etmede göstermiştir. Cansızlar ise yerinde kalmıştır.. **YÖK** bombasının şu güne değin gerisinde kalan şudur: Üniversite dışına itilmiş 1200 öğretim üyesi, **elli** bine yakın öğrenci,. Etki alanında yaşam- savaşı veren binlerce öğretim üyesi ve öğrenci ve **yokolan tüm** özerklikler. Aslında seçilen amaç buydu ve **gerçekleşti**.

Bu yasa Türk üniversite ve yüksekokul elemanlarının ve Türk halkının suratına indirilmiş **ağır** bir tokattır:

YÖNETİM KURULU